

tekstbespreking

Een gekozen tekst wordt door de groep besproken. Uit de rijkdom aan teksten zal het kiezen niet zo moeilijk zijn. De motieven waarom voor een bepaalde tekst wordt gekozen, zijn heel verschillend. De tekst staat op het bord, wordt met de beamer geprojecteerd of is vermenigvuldigd. Daar is hij dan "met zijn tekortkomingen".

Meestal wordt hij eerst nog een keer hardop (door de schrijfster) voorgelezen. Als je een tekst voor jezelf leest, lees je over dingen heen. Bij het hardop lezen struikel je regelmatig over minder goed lopende zinnen. Na het voorlezen kan de schrijfster nog wat toelichten en/of worden er wat algemene vragen gesteld. De groep en de leerkracht praten eerst met elkaar over de inhoud van de tekst, zonder dat dat onmiddellijk tot veranderingen hoeft te leiden. Als de groep de inhoud goed begrijpt, gaat het bespreken vaak beter.

De tekst kan in de bespreking 'vervolmaakt' worden. Het gaat altijd eerst om de inhoud (duidelijkheid, volledigheid ...) meningen worden uitgewisseld, er wordt geredeneerd en toegelicht. Daarna gaat het over structuur, zinsbouw (alinea's, titel, logische opbouw met begin en slot, chronologie, tijdsvormen ...). De kinderen krijgen niet taalregel voor regel voorgeschoteld, maar ontdekken zelf het nut van regels en het effect van verschillende taalvormen. Ze zoeken naar de goede woorden voor een ervaring. Ze geven verschillende oplossingen en bekijken met elkaar wat ze beter vindt klinken. Het is niet een kwestie van goed of fout, maar voorstellen worden tegen elkaar afgewogen. Er worden keuzen gemaakt. Menselijk taalgebruik is uniek en er zou geen norm moeten zijn om het te beoordelen. Het gaat om persoonlijk taalgevoel. Al doende krijgen ze gevoel voor mooie taal en lelijke taal, voor rare, spannende en saaie taal. De inbreng van de leerlingen bij veranderingen is groot. De schrijfster wordt geholpen haar ervaringen nog beter te formuleren, nog beter op te schrijven, maar houdt een belangrijke stem. 'De boodschap van de gekozen tekst komt in goed Nederlands te staan, zonder dat er iets van de frisheid verloren gaat'. Verbeteringen zijn geen fouten, maar leermomenten. Twijfel hoort bij het zoeken naar een goede manier van schrijven en levert iedere keer boeiende discussies op. Leerlingen ervaren, net als volwassenen, dat een tekst zelden in één keer goed is op te schrijven. Een kritische houding ten aanzien van teksten groeit al doende. Leerlingen ervaren dat ze (samen) bijna altijd wel op papier kunt krijgen wat ze willen zeggen. Al schrijvend en pratend ervaren kinderen dat taal een flexibel werktuig is. Ze ervaren dat herschrijven, polijsten en vervolmaken van een tekst behoort bij het proces van je helder schriftelijk uitdrukken en leidt tot een beter tekstbegrip. Kinderen leren ook hier weer vooral van mooie inspirerende voorbeelden.



*Raar
Een tijd geleden wou ik iets pakken
toen ik dat deed greep ik mis
Ik probeerde het nog eens en greep alweer mis
Ik dacht: "Ik ben toch niet scheel?
Nog een keer proberen"
Het lukte weer niet!
Daarna lukte het EINDELIJK!
Gelukkig hoef ik geen bril
Ik zie het al voor me, met een bril.*

*Raar
Een tijd geleden wilde ik iets pakken.
Toen ik dat deed, greep ik mis.
Ik probeerde het nog eens,
greep weer mis en dacht:
"Ik ben toch niet scheel?"
Nog een keer proberen.
Het lukte wéér niet.
Daarna lukte het EINDELIJK!
Gelukkig hoef ik geen bril.
Ik zie het al voor me ...*

Van kinderen vraagt een tekstbespreking dat ze belangstelling hebben voor de schrijver en voor de manier waarop de tekst geschreven is, dat ze respectvol kritiek leveren. Bij het bespreken van de tekst wordt ook rekening gehouden met de toekomstige lezers. Op school praat je anders dan op straat, op de club anders dan thuis; een mail aan je vriendje is anders van toon dan een brief aan het gemeentebestuur.

Bij de tekstbespreking heeft de leerkracht regelmatig de leiding. Ze maakt een keuze voor twee, hooguit drie aspecten waar ze het accent op wil leggen en laat die keus vooral bepalen door aard en inhoud van de tekst. Ze denkt bewust hardop, stelt vragen en geeft voorbeelden. Daarmee maakt ze ook duidelijk waar ze het accent in de bespreking wil leggen. De leerkracht geeft gericht beurten, adviezen en vraagt om toelichting. Ze is aanstichtster tot het preciseren en nuanceren van gedachten in geschreven teksten. Ze zorgt voor afwisseling en kan de vaart in de bespreking houden.

Literatuur Tekstbespreking

Bergsma, M: *Beginnen met de vrije tekst*. Groningen 1983.
Hoe je kunt beginnen met de vrije tekst. Een verslag van de introductie van het werken met de vrije tekst in de groepen 3, 4, 5 van de basisschool, aangevuld met praktische suggesties.

Donkersloot, G en Riesthuis, S: *Leren lezen en schrijven volgens de natuurlijke methode*.
Uitgave: Landelijke Pedagogische Centra, Den Bosch 1986.
Cursusmateriaal voor de nascholing zorgverbreding lezen.

Freinet, C: *De vrije tekst*. Vertaling B.G. Donkersloot. Uitgave: S.M.S. Amsterdam 1977.
Een uitvoerige beschrijving van de achtergronden en de praktijk van het werken met vrije tekst.

Freinet, C: *De natuurlijke methode*. Nederlandse samenvatting door A. v.d. Wissel. Uitgave: Heymans bulletins, Universiteit van Groningen 1977.
Een overzichtelijke samenvatting van Freinets pleidooi voor een meer natuurlijke manier van leren, in het bijzonder het leren lezen en schrijven.



Hoofst 't, Nico : Lezen en schrijven om mens te blijven. Uitgave: de Freinetwinkel, Amsterdam 1985.

Achtergronden en praktijkvoorbeelden van een bevrijdend lees- en schrijfonderwijs.

Norden Suzanne van : Taal leren op eigen kracht. Taalverwerving op school met behulp van de werkwijze van taalvorming. 2004

Tans, Jeroen e.a., *Werken met de vrije tekst*, Assen 2005.

Deze reader (verkrijgbaar bij Het Freinetkantoor) beschrijft de praktijk van vrije teksten gekoppeld aan de achtergronden, tekstbesprekingen, illustratietechnieken en laat werk zien uit de dagelijkse schoolpraktijk.

Weeber, Frans : De vrije tekst; een inspirerende Freinetwerkwijze. In 'Onderwijs en Opvoeding', nov. 1983, blz. 170-177.

Door het nadenken over onze taal, komen we tot een beter taalgebruik.

